

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Morálka politiků a důvody pro jejich odstoupení z funkce – březen 2013

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2013, v13-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. 3. – 11. 3. 2013</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraje (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1059</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PD.7, PD.8, PS.19</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>8. dubna 2013</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Milan Tuček</i>

V březnovém šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR, v.v.i., zjišťovalo názory, jak přísně by podle občanů měla být posuzována morálka politiků¹ a podle jakých kritérií by mělo být posuzováno jejich jednání² (roční perioda zjišťování). Další blok otázek byl více konkrétní a zjišťoval, kvůli kterým z vybraných prohřešků by měl politik odstoupit ze své funkce³ (dvouletá perioda).

Nejdříve k posuzování morálky politiků: Podle přesvědčivé většiny dotázaných má být morálka politiků posuzována přísněji než u ostatních, protože v politice mají být jen ti nejlepší. S tímto výrokem souhlasilo 62 % respondentů. Zhruba třetina dotázaných se domnívala, že pro politiky platí stejná morálka jako pro všechny ostatní. Pouze 2 %

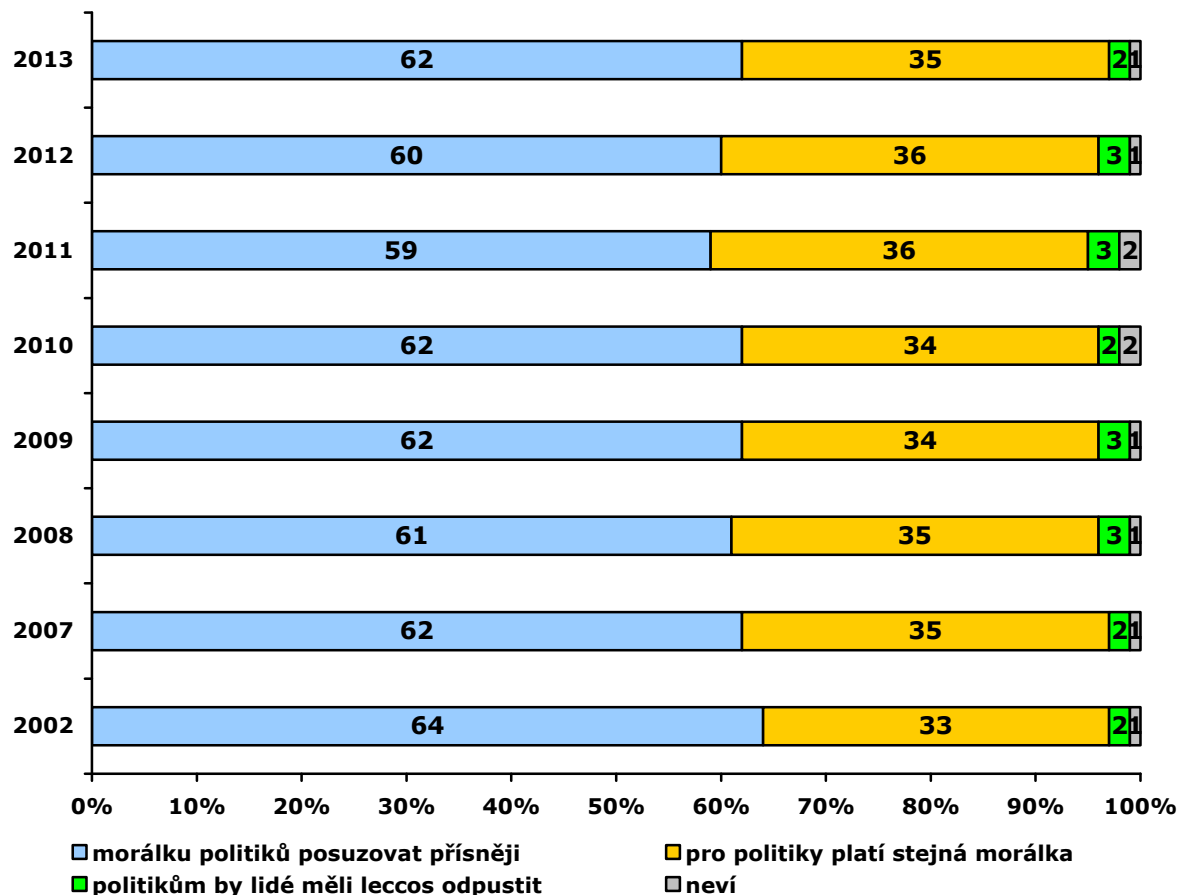
¹ Znění otázky: „Přečtu Vám rozhovor tří lidí o tom, jaká by měla být morálka našich politiků. Který z těchto názorů je Vám nejbližší? a) morálka politiků má být posuzována přísněji než u ostatních, protože v politice mají být jen ti nejlepší, b) pro politiky platí stejná morálka jako pro všechny ostatní, c) politici se často dostávají do obtížných situací a lidé by jim měli leccos odpustit.“

² Znění otázky: „Domníváte se, že politici by měli být hodnoceni: a) pouze podle toho, jak jednájí ve své profesi, b) nebo i podle jejich soukromého života?“

³ Znění otázky: „V minulosti se objevila řada případů, kdy někteří čelní politici byli vyzýváni jinými politiky, novináři nebo i částí veřejnosti k tomu, aby odstoupili ze svých funkcí kvůli různým problémům, které se objevily v souvislosti s jejich jménem. Rádi bychom obecně věděli, jaké problémy jsou podle Vás slučitelné s výkonem vysoké funkce v politice a jaké by naopak měly vést

oslovených občanů odpověděla, že politici se často dostávají do obtížných situací a lidé by jim měli leccos odpustit. Názorný přehled výsledků v časovém srovnání přináší graf 1.

Graf 1: Jak by měla být posuzována morálka politiků?

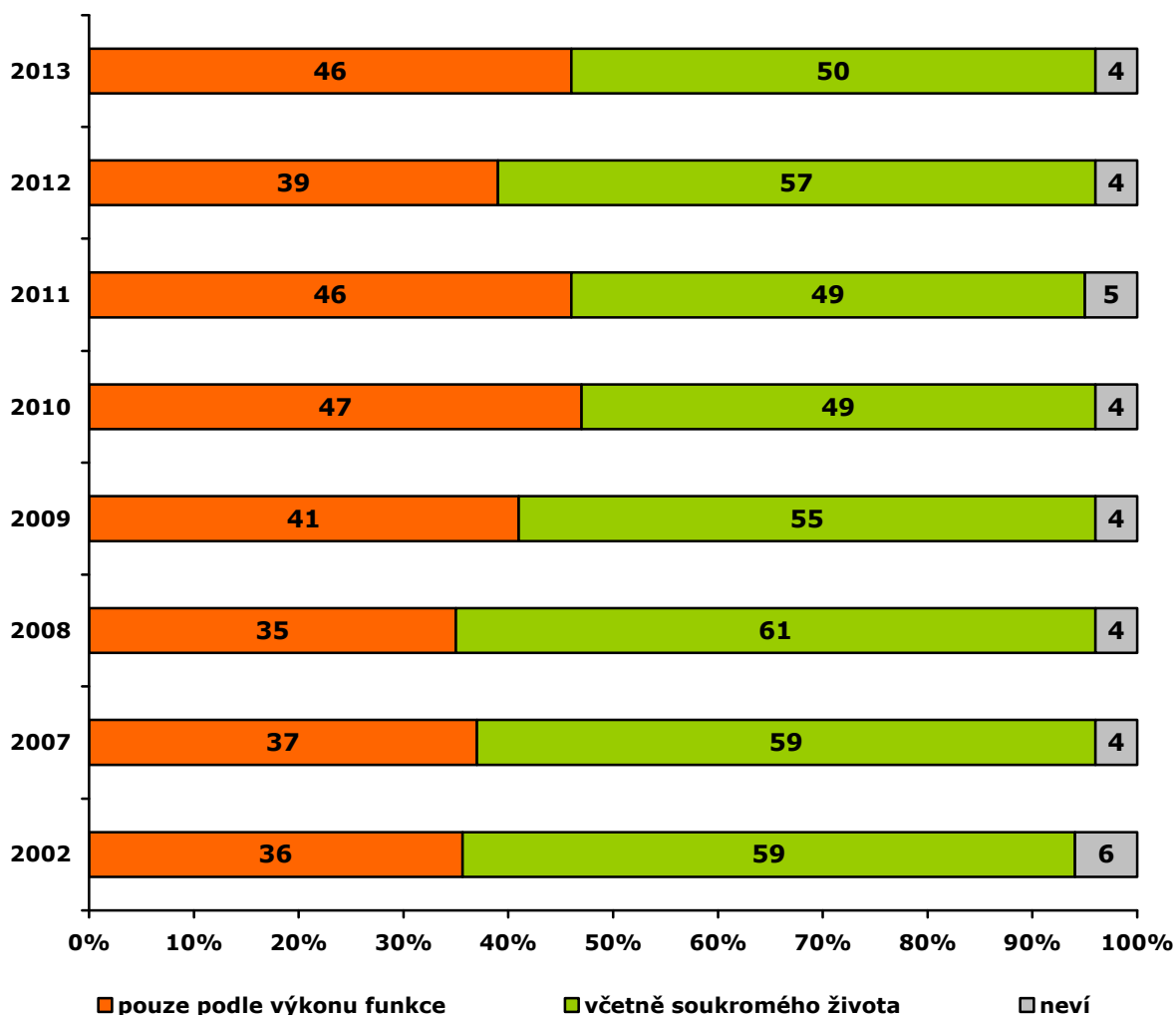

Názory na posuzování morálky politiků se prakticky ve zkoumaném časovém období nezměnily. Stejně tak nebyly zjištěny (podobně jako v předchozích letech) žádné statisticky významné rozdíly v názorech na posuzování morálky politiků podle pohlaví, věku, vzdělání ani politické orientace.

Četnosti odpovědí na otázku, zda by mělo být jednání politiků hodnoceno pouze podle výkonu veřejné funkce nebo zda by mělo zahrnovat i soukromý život přináší graf 2 (také v časovém porovnání).

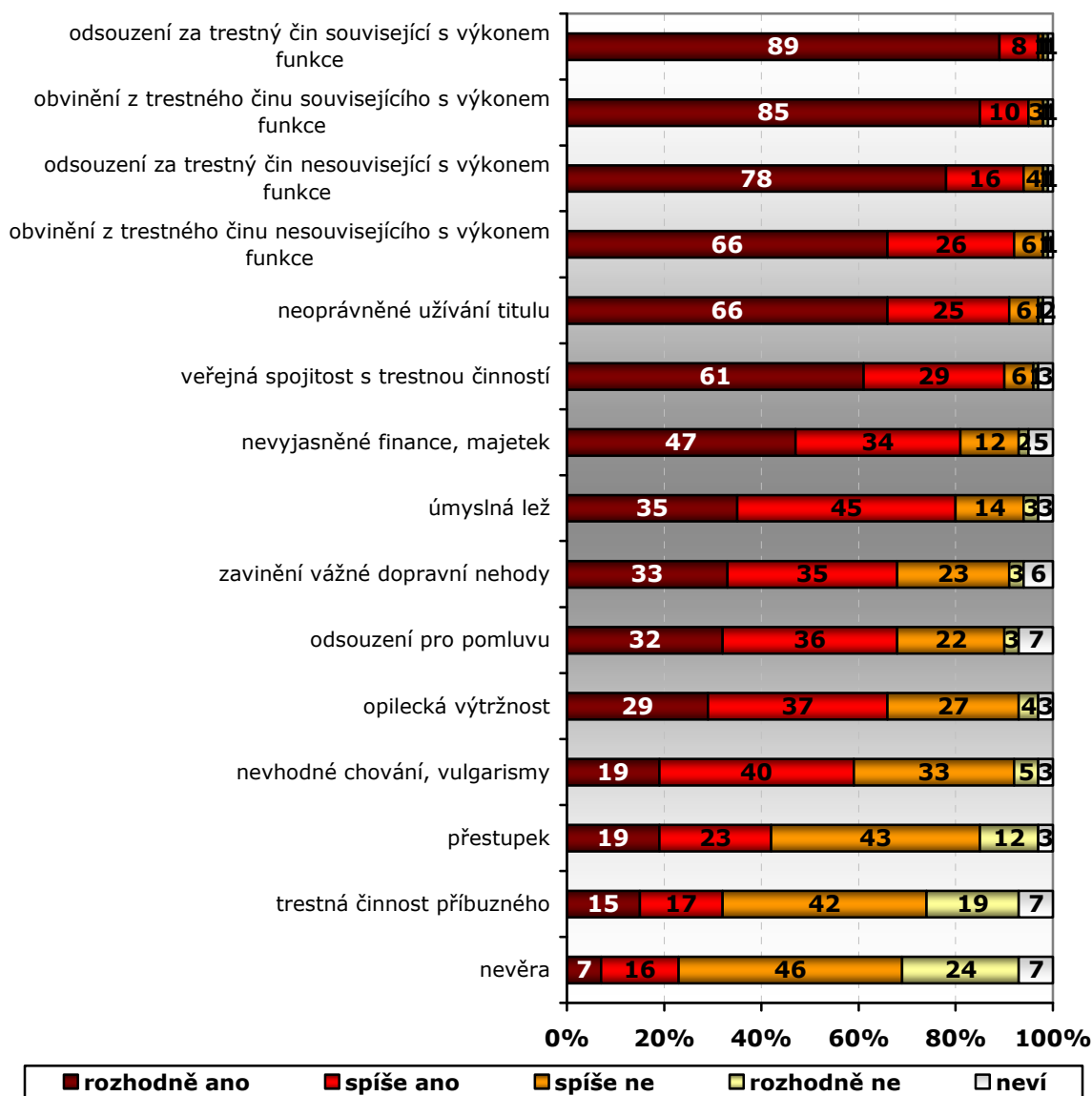
Graf 2: Podle jakých kritérií by mělo být posuzováno jednání politiků?

k rezignaci příslušného politika. Myslíte si, že by ze své funkce měl odstoupit politik, který:" (viz graf 3 nebo tabulku 3).

Polovina dotázaných se přiklonila k názoru, že by hodnocení politiků mělo zahrnovat i jejich soukromý život, o 4 % méně pak k názoru, že hodnocení by mělo vycházet pouze z jejich jednání v politice. V letošním výzkumu se vrátilo rozložení odpovědí na úroveň z let 2010 a 2011 a názorový posun, ke kterému došlo v minulém roce (přísnější posuzování jednání politiků, což odpovídalo výsledným zjištěním z let 2002, 2007-2009), se nepotvrdil.

Názory na to, zda by měl být politik hodnocen pouze podle výkonu funkce, nebo rovněž podle soukromého života, se podobně jako v předchozí otázce neliší u mužů a žen ani v různých věkových či vzdělanostních skupinách a ani podle politické orientace.

Graf 3: Kdy by měl politik odstoupit ze své funkce?

Pozn.: Položky jsou řazeny sestupně podle dosaženého skóre součtu odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Důvody pro odstoupení politiků jsou vcelku logicky vázány zejména na trestnou činnost. Převládá názor, že dotyčný by měl odstoupit nejen v souvislosti s prokázanou trestnou činností (97 % „rozhodně + spíše ano“), ale také v situaci, kdy je z trestné činnosti pouze obviněn (95 %), případně pokud prokazatelně spáchal jakýkoliv trestný čin (94 %). Naopak o poznání smířlivěji se dotázaní staví k nevěře, kterou by prominulo 70 % dotázaných („spíše + rozhodně neměl odstoupit“) a trestné činnosti příbuzných politika (61 %).

Korelace se základními sociodemografiky (věk, pohlaví, vzdělání) a s politickou orientací neprokázala u žádného z dotazovaných důvodů odstoupení statisticky významnou vazbu. V tomto ohledu jsou tudíž názory na důvody k odstoupení politiků ovlivněny individuálními postoji a hodnotami respondentů.

Faktorová analýza daného bloku otázek odhalila tři obecnější dimenze (při vyčerpání zhruba 55 % variance). Do první dimenze (faktoru) se propojily všechny položky související s trestnou činností (obvinění i odsouzení) samotného politika spolu s nevyjasněným majetkem, druhou dimenzi utvořily přestupky, dopravní nehody, nevěra a pomluva, třetí pak výtržnosti v opilství, vulgární chování, vědomé lhaní a neoprávněné užívání titulu. Strukturace důvodů k odstoupení má zřetelnou logiku a dokládá vnitřní konzistentnost postojů veřejnosti.

Ze srovnání výsledků od roku 2005 je patrné, že postoje lidí k etickým aspektům výkonu politické funkce zůstávají v čase víceméně stabilní. Přehled srovnání s předchozími výzkumy nabízí tabulka 3.

Tabulka 1: Důvody pro odstoupení z politické funkce, souhlasné odpovědi (v %)

	2005	2007	2009	2011	2013
odsouzení za trestný čin související s výkonem funkce	97	98	97	97	97
obvinění z trestného činu souvisejícího s výkonem funkce	95	95	96	96	95
odsouzení za trestný čin nesouvisející s výkonem funkce	96	96	96	94	94
obvinění z trestného činu nesouvisejícího s výkonem funkce	90	93	94	92	92
neoprávněné užívání titulu	90	87	87	93	91
veřejná spojitost s trestnou činností	89	88	92	91	90
nevyjasněné finance, majetek	76	72	79	80	81
úmyslná lež	82	87	86	85	80
odsouzení pro pomluvu	69	67	70	66	68
zavinění vážné dopravní nehody	74	70	70	65	68
opilecká výtržnost	78	74	75	68	66
nevhodné chování, vulgarismy	64	64	69	63	59
přestupek (např. rychlá jízda)	45	44	46	44	42
trestná činnost příbuzného	40	27	34	29	32
nevěra	26	31	35	28	23

Pozn.: Důvody jsou řazeny sestupně podle podílu souhlasných odpovědí v roce 2013.

Ve srovnání s rokem 2011 došlo k dalšímu poklesu významnosti „nevěry“ (o dalších 5 %), k podobnému poklesu významu „společensky nevhodného chování“ a „opilecké výtržnosti“. Zdá se, že v těchto prohrěšcích, je veřejnost k politikům podobně tolerantní (a stále tolerantnější) jako k sobě sama (viz výzkumy společenských norem chování).